

NIE DAJ SIĘ FAKE NEWSOM scenariusz zajęć dla osób dorosłych wersja dłuższa

Część 1 – Informacje wstępne

a/ tytuł spotkania: „Nie daj się fake newsom”

b/ grupa docelowa: osoby dorosłe

c/ liczebność grupy: 10-30 osób

d/ czas trwania: 70-80 minut

e/ cele edukacyjne warsztatu:

- poszerzenie świadomości nt. informacji: czym jest, skąd się bierze, do czego służy?
- rozwój umiejętności oceny prawdziwości informacji
- kształtowanie postawy krytycznej wobec informacji, które do nas docierają z różnych źródeł

f/ potrzebne materiały i sprzęty:

- markery (3-4, najlepiej różne kolory)
- flipchart/tablica (5 arkuszy papieru flipchartowego)
- karteczki post-it (2 opakowania, kwadratowe)
- długopisy lub flamastry dla osób uczestniczących
- załączniki 1 i 2 wydrukowane dla osób uczestniczących, ewentualnie również załącznik nr 3
- załącznik 1a oraz załącznik 4 dla osoby prowadzącej
- prezentacja

Część II – Wprowadzenie do warsztatu

Codziennie docierają do nas gigabajty informacji. Każdej minuty internauci umieszczają ponad 2 miliony „snapów” (wpisów na Snapchacie), prawie 50 tysięcy zdjęć na Instagramie, wykonują 176 tysięcy połączeń przez aplikację Skype i wpisują prawie 4 miliony zapytań w wyszukiwarce Google¹.

A to tylko wybrane aktywności i jeden kanał dotarcia (choć bardzo złożony) – Internet. Oprócz Internetu informacje docierają do nas przez media tradycyjne: prasę, radio, telewizję, otrzymujemy je w korespondencji elektronicznej i tradycyjnej, a także poprzez bezpośrednie kontakty.

Możemy się cieszyć, że mamy tyle ciekawych (?) informacji do przeczytania, ale musimy też zastanowić się, czy te informacje – nieważne, czy ciekawe, nudne, intrygujące, nużące, zaskakujące itd. – są w ogóle prawdziwe... Niestety, duża część z nich jest – z różnych przyczyn – nieprawdziwa. Czasem z powodu błędu, niewiedzy czy niedopatrzenia, często – z powodu intencjonalnej decyzji osób je tworzących lub publikujących.

¹ źródło danych: Irfan Ahmad, This is what happens in an internet minute [online]:

<https://www.socialmediatoday.com/news/this-is-what-happens-in-an-internet-minute-infographic/524426/>,
dostęp 21 sierpnia 2018

Nie bez powodu określenie „fake news” w ostatnich latach było wybierane na „słowo roku”, a pojęcie to z przystępem weszło do dyskusji publicznej. W czasie tego spotkania zajmiemy się wiarygodnością informacji, sprawdzimy, czym są fake newsy i co można robić, aby się przed nimi obronić. A przynajmniej – przed ich skutkami.

Część III – Ramowy scenariusz

Co się dzieje/aktywności	Czas trwania
Wstęp + ćwiczenie „Prawda czy nie?”	15 minut
Prezentacja „Fake newsy”	10-15 minut
CRAAP w praktyce	40 minut
Podsumowanie	10 minut

Część IV – Szczegółowy scenariusz – krok po kroku

1. Wstęp + ćwiczenie „Czy to prawda?”

Aktywność	Cele/spodziewane efekty	Czas	Potrzebne materiały/narzędzia
Poznanie się i wprowadzenie w tematykę zajęć + ćwiczenie „Prawda czy nie?”	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie się uczestników i prowadzących - wprowadzenie w tematykę zajęć - wiedza nt. co ułatwia, co utrudnia ocenę prawdziwości informacji 	15 minut	<ul style="list-style-type: none"> - załącznik nr 1 (arkusz oceny) - prezentacja, slajdy 1-17

Jeśli osoby się nie znają, poproś, żeby się przedstawiły. Zadbaj, żeby miało to dużą dynamikę, bo spotkanie nie jest długie i nie może to zająć zbyt wiele czasu.

Przedstaw cel spotkania, zapowiedz, że będziecie się zajmowali tematem wiarygodności informacji, z jakimi mamy wszyscy do czynienia. I że zaczniecie od przyjrzenia się temu, co można znaleźć w sieci.

Rozdaj osobom uczestniczącym załącznik nr 1, czyli arkusz roboczy do oceny informacji. Wyświetl na ekranie slajd z tytułami 7 newsów. Daj uczestnikom kilkadziesiąt sekund na decyzję (i zaznaczenie w arkuszu ocen), które z tych informacji są prawdziwe, a które fałszywe. Zapytaj osoby, co sądzą o poszczególnych tytułach – np. w formule: „kto z was uważa, że wiadomość nr 1 jest prawdziwa?”. Nie zdradzaj prawdziwych informacji!

Powiedz osobom, że zaraz zobaczą więcej informacji powiązanych z każdym tytułem, tzw. leady, czyli początki artykułów. Niech teraz się zastanowią (mają więcej danych), czy informacje są prawdziwe, czy nie (niech zaznaczą w arkuszu ocenę po przeczytaniu leada). Zapytaj, czy ktoś zmienił zdanie po przeczytaniu leada. Pozwól 1-3 osobom na skomentowanie zmiany.

Wyświetl kolejny slajd – ten z tytułami i oznaczeniem, które informacje są prawdziwe, a które nie. Zapytaj uczestników, czy są wśród nich takie osoby, które wszystko odgadły prawidłowo, ile osób odgadło większość itd.

Zaproś do dyskusji, dlaczego trudno ocenić, czy informacja jest prawdziwa, czy nie. Zapisz wnioski na flipczarce. Przydadzą się w dalszej części spotkania.

Uwaga, w załączniku 1a – komentarze do newsów i informacja, czy są prawdziwe, czy nie

2. Prezentacja „Fake newsy”

Aktywność	Cele/spodziewane efekty	Czas	Potrzebne materiały/narzędzia
Prezentacja	- wzrost wiedzy/świadomości na temat fake newsów	10-15 minut	- prezentacja, slajdy 18-25

Zapytaj uczestników, czy znają pojęcie „fake news”, podpytaj, co o tym wiedzą. Przedstaw prezentację od slajdu nr 18. Zapytaj, z jakimi fake newsami się spotkali (o ile to wcześniej się nie pojawiło). Na zakończenie prezentacji zapowiedz, że zaraz się zajmą weryfikowaniem prawdziwości realnych materiałów z Internetu.

3. Aktywność „CRAAP w praktyce”

Aktywność	Cele/spodziewane efekty	Czas	Potrzebne materiały/narzędzia
CRAAP w praktyce	- wzrost wiedzy na temat kryteriów prawdziwości informacji - wzrost umiejętności analizy informacji	Wariant nr 1. – 15-20 minut Wariant nr 2. – 40 minut	- prezentacja, slajdy 26-28 - załącznik nr 2 dla każdej osoby (test CRAAP) - załącznik nr 3 dla każdego zespołu (przykłady artykułów) - w wariantcie krótszym - załącznik nr 4 dla osoby prowadzącej - post-ity zielone i czerwone

Zadanie jest do zrealizowania, jeśli jesteś w stanie połączyć osoby w zespoły trzyosobowe i każdej grupie zapewnić dostęp do Internetu. Wygodniej, z uwagi na pracę w zespole, korzystać z komputerów niż tabletów lub komórek, ale to już Twoje decyzja. Jest on możliwy do realizacji tylko wówczas, gdy na spotkanie masz około 70-80 minut, a nie 45-50!

Najpierw przedstaw test CRAAP korzystając z prezentacji oraz materiałów dodatkowych (załącznik nr 2).

Połącz osoby w zespoły trzyosobowe i każdej grupie udostępnij po jednym artykule online (z załącznika nr 4 – lista linków)

Zastanów się wcześniej, jak to zrobić najsensowniej – znasz ich? To wyślij komunikatorem lub mejlem. Nie znasz? To może wydrukuj linki na kartkach, żeby mogli sobie przepisać? Albo jeszcze przed spotkaniem otwórz komputery i otwórz na nich artykuły?

Zadanie polega na analizie otrzymanego materiału wg testu CRAAP.

Osoby pracują „online” nad otrzymanym materiałem, czyli mogą przeprowadzić pogłębioną analizę materiału – poznać cały artykuł, przejrzeć dokładniej jego źródło, zweryfikować wykorzystane dane, dowiedzieć się czegoś o autorze itd. Ważne jest to, aby sprawdziły, korzystając z podanych w teście CRAAP kryteriów, czy materiał jest wiarygodny, które elementy wskazują na wiarygodność, a które ja podważają. Zapisują je, odpowiednio, na zielonych i czerwonych post-itach.

Czas na analizę/pracę w grupach – 20 minut.

Następnie zaprosz zespoły do prezentacji. Przedstawiciel zespołu podchodzi do flipczarta i przykleja czerwone i zielone post-ity na plakat, komentując je. Jeśli po wszystkich prezentacjach uznasz, że zabrakło ważnych informacji, uzupełnij je. Jeśli masz mało czasu, to ogranicz liczbę przyklejanych post-itów, np. do trzech „najważniejszych”.

Pamiętaj, że możesz dopytywać osoby, zwracać uwagę na różne aspekty oceny – nie tylko na punkty typu „wiarygodność autora/źródła” czy „adekwatność tytułu”, ale też np. ogólne wrażenie „estetyczne”, tematyka materiału, znajomość tematu przez czytelników itd. – na pewno konieczne jest samodzielne przejrzanie załącznika przed ćwiczeniem i wyrobienie sobie własnej opinii. Pomóc w tym mogą linki do artykułów (w załączniku są tylko fragmenty), które znajdziesz w dodatkowym materiale.

Jeśli masz więcej czasu zapytaj, czy komuś się zdarzyło uwierzyć w nieprawdziwą informację i jakie były tego konsekwencje.

3. Podsumowanie

Aktywność	Cele/spodziewane efekty	Czas	Potrzebne materiały/narzędzia
Podsumowanie warsztatu	- osoby uczestniczące mają pomysł na wykorzystanie zdobytej wiedzy w codziennym życiu	10 minut	

Podsumuj ćwiczenie pytając, w jakich sytuacjach taka analiza/weryfikacja prawdziwości informacji, którą się w różny sposób zajmowali na spotkaniu, może przydać się osobom uczestniczącym.